

AVTOMOBILLAR TEXNIK SERVISI TEXNOLOGIK JARAYONI
HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHA

Sh.A. Temirov

Andijon mashinasozlik instituti,

“Transport vositalari muhandisligi” kafedrasi assistenti

M.Sh. Nurboyev

Andijon mashinasozlik instituti,

“Avtomobil servisi” yo‘nalishi 3-kurs talabasi

H.A.O‘rozbekov

Andijon mashinasozlik instituti,

“Avtomobil servisi” yo‘nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada avtotransport vositalari texnik servisi texnik ta‘minlashning jahon bo‘yicha keng tarqalgan usuli hisoblanib, ishlashga yaroqliligi, ishonchliligi, xavfsizligi, tejamkorligi va zaruriy tashqi ko‘rinishini ta‘minlash uchun bajariladigan bir qancha xizmatlar majmuidir. Avtoservis xizmatining asosiy vazifasi mamlakatdagi avtomobil transporti, qaysi mulk shaklida bo‘lishidan kat’i nazar, beto‘xtov, xavfsiz, tejamkor va ishonchli ishlashini ta‘minlashdir. Deyarli har kuni ishga chiquvchi avtomobillarni yonilg‘imoy mahsulotlari bilan ta‘minlash, ularni yuvish-tozalash va nazorat qilish, xizmat ko‘rsatish yoki ta‘mirlash talab etiladi.

Kalit so‘zlar: servis korxonalar, loyihalash, xizmat ko‘rsatish, ishchi postlar, texnologik jarayonlar.

Аннотация: В данной статье техническое обслуживание автомобилей рассматривается как широко распространенный в мире метод технического обслуживания и представляет собой совокупность нескольких услуг, выполняемых с целью обеспечения работоспособности, надежности, безопасности, экономичности и необходимого внешнего вида. Основной задачей службы автосервиса является обеспечение безостановочной, безопасной, экономичной и надежной работы автомобильного транспорта в стране независимо от его формы собственности. Практически каждый день необходимо обеспечивать топливом, мыть-чистить и контролировать, обслуживать или ремонтировать автомобили, выходящие на работу.

Ключевые слова: сервисные предприятия, проектирование, сервис, рабочие места, технологические процессы.

Abstract: In this article, the technical service of motor vehicles is considered to be a widespread method of technical maintenance in the world, and it is a set of several services performed to ensure operability, reliability, safety, economy and necessary appearance. The main task of the auto service service is to ensure the non-stop, safe,

economical and reliable operation of automobile transport in the country, regardless of its ownership. Almost every day, it is necessary to provide fuel products, wash and clean and control, service or repair the cars that go to work.

Key words: service enterprises, design, service, jobs, technological processes.

Kirish. Bugun biz biznesning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladigan dizaynning nozik tomonlarini aniqlaymiz va xizmat ko'rsatish markazining loyihasini ishlab chiqishda va avtomobilarga servis xizmat ko'rsatish uchun binoqurishda texnik jihatlarni ko'rib chiqamiz va nimalarni amalga oshirishni belgilab olamiz. • servis xizmat ko'rsatish markazlarini loyihasiga nimani kiritish kerak va binoni qurishdan oldin qanday hisob-kitoblarni amalga oshirish kerak. • qurilish uchun ortiqcha pul sarflamaslik va avtoservis uchun maydonni qanday aniqlash mumkin. • ta'mirlashni tugatgandan so'ng muhandislik kommunikatsiyalarini qayta tiklamaslik uchun dizayn bosqichida qanday nozikliklarni hisobga olish kerak. Avtoservisni kengaytirish yoki yangi joyga ko'chib o'tishni rejalashtirayotgan ishbilarmonlar uchun foydalidir.

Avtomobil xizmati uchun binoni loyihalashdan oldin hisob-kitoblar avtomobil xizmatini o'yihalash bozor tahlili va matematik hisob-kitoblardan boshlanadi. Avvalo, xizmat ko'rsatish servisini qurish uchun istiqbolli joy tanlanadi. Yer tanlashning asosiy mezonlari: • avtomobillarning barqaror harakatlanishi — Servis xizmat ko'rsatish shoxobchalari shahar markazlarida, shahar chekkasida, yirik ishlab chiqarish korxonalarini yonida, tuman markazlarida joylashgan bo'lishi mumkin; • transportning qulayligi – avtomobillarga servis xizmat ko'rsatish hududiga qulay kirish yo'li va yetarli miqdordagi to'xtash joylari bo'lishi muhimdir; • raqobatchilar tomonidan kam tirbandlik - eng yaqin xizmat ko'rsatish markazidan kamida 1 km uzoqlikda joylashgan saytni tanlash tavsiya etiladi. Yaqin atrofda kuchli raqobatchilarning mavjudligi avtomobil xizmatiga kutilgan yukni kamaytiradi [1-2].

Avtotransport vositalari texnik servisi texnik ta'minlashning jahon bo'yicha keng tarqalgan usuli hisoblanib, ishlashga yaroqliligi, ishonchliligi, xavfsizligi, tejamkorligi va zaruriy tashqi ko'rinishini ta'minlash uchun bajariladigan bir qancha xizmatlar majmuidir. Avtoservis xizmatining asosiy vazifasi mamlakatdagi avtomobil transporti, qaysi mulk shaklida bo'lishidan kat'i nazar, beto'xtov, xavfsiz, tejamkor va ishonchli ishlashini ta'minlashdir. Deyarli har kuni ishga chiquvchi avtomobillarni yonilg'imoy mahsulotlari bilan ta'minlash, ularni yuvish-tozalash va nazorat qilish, xizmat ko'rsatish yoki ta'mirlash talab etiladi.

Avtoservis tizimining rivojlanishi—ko'rsatiladigan xizmatlarning ma'lum bir xususiyatlarga ega bo'lishini taqozo etadi:

- hammabopligi, ya'ni mijozning istalgan korxonada servisdan foydalanish imkoniyatiga ega ekanligi;
- xizmatlar sifatining davlat qonunlari asosida kafolatlanishi;

- servis madaniyatining oshishi va sifatining yaxshilanishiga doimo rag'bat mavjudligi;
- mavjud ehtiyot qismlar va materiallarning ishonchli ekanligi;
- xizmatlardan foydalanish qulayligi, mijozlarni o'ziga jalb qila bilishi [3-4].

Masalaning qo'yilishi va tadqiqot usuli. Muayyan brendlarni ta'mirlashga yo'naltirilgan xizmat ko'rsatish stansiyasini loyihalash uchun tanlangan avtomobil markalari uchun shunga o'xshash statistika to'planadi. Batafsil ma'lumot uchun siz shahar ma'muriyatidan, shaharsozlik tashkilotlaridan, franchayzalarni sotish bo'yicha xizmat ko'rsatish stansiyalaridan statistik ma'lumotlarni so'rashingiz yoki tahliliy agentlikdan hisobot sotib olishingiz mumkin. Bozor yuklamasi bo'yicha olingan ma'lumotlarga ko'ra, xizmat ko'rsatish shoxobchalari uchun postlar soni hisoblab chiqiladi - avtomobillarga texnixizmat ko'rsatish va ta'mirlashga sarflangan vaqtni hisobga olgan holda 1 ish kunida qancha trafik ko'rsatilishi rejalashtirilganligi aniqlanadi. liftlarning xizmat ko'rsatish oralig'i kabi. Buning uchun xizmat ko'rsatish stansiyasida ko'rsatiladigan ustuvor xizmatlar ro'yxati aniqlanadi va ishning davomiyligi vaqt normalari asosida hisoblanadi. Avtomobillar servisini texnik, tijoriy, mijozlar uchun qulayliklar hosil qilish va axborot yetkazish kabi ishlarga ajratish mumkin. Texnik xizmat deyilganda avtomobil, uning agregatlari, bo'laklari va qismlarining texnik holatini nazorat qilish, sozlash, rostlash va tiklash-ta'mirlash bilan bog'liq bo'lgan ishlar jamlanmasi ko'zda tutiladi, masalan: - avtomobillarning tizim va qismlarini diagnostika qilish; - avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish; - avtomobillar agregatlari va bo'laklarini ta'mirlash, ish qobiliyatini tiklash; - avtomobillarga ko'chalarda, yo'llarda, saqlash joylarida talabga asosan texnik yordam ko'rsatish; - avtomobillarni qayta jihozlash; - avtomobillarni davlat texnik qaroviga tayyorlash; - yengil avtomobillar va avtobuslar kuzovlariga zanglashga qarshi ishlov berish; - shikastlangan avtomobillar kuzovlarini tiklash; - avtomobillarni vaqtincha va doimiy saqlash; - avtoservisda o'ziga-o'zi xizmat ko'rsatish shaklini tashkil etish [5-6]. Tijoriy xizmat deyilganda esa aholini avtomobillar, ehtiyot qismlar, avtomateriallar va avtoanjomlar bilan ta'minlash, savdo va reklama qilish va umuman bu sohaning biznes sifatidagi faoliyati tushuniladi, chunonchi: - avtomobillar, ehtiyot qismlar, avtoanjomlar bilan savdo qilish; - avtomobillarni yonilg'i-moy materiallari bilan ta'minlash; - mijozlar avtomobillarini komission usulda sotib berish; - avtotexnik ekspertiza xulosalari chiqarish; Mijozlar uchun qulayliklar yaratish va axborot yetkazish deyilganda: - mijozlar uchun turli maishiy xizmatlar va qulayliklar tashkil etish (kafe, bar, choyxona va h.k.); - mijozlarni avtoservis axboroti bilan ta'minlash; - texnik maslahatlar tashkil etish; - ko'rsatiladigan xizmat turlarini reklama qilish; - mijozlar bilan doimiy aloqalar o'rnatish, ularning talablari, fikrlari va takliflarini o'rganib, o'z faoliyatida hisobga olish va boshqalarni ko'zda tutadi.

Barcha turdagi servis korxonalarida, asosan katta quvvatli avtoservis korxonalarida,

texnik xizmatning quyidagi turlari amalga oshiriladi: avtomobillarni sotisholdi texnik xizmati, kafolat davrida va undan keyingi davrda texnik xizmat, mijoz buyurtmasi asosida bajariladigan qo'shimcha texnik ishlar.

Tadqiqot natijalari va ularning muhokamasi. Servis ko'rsatishning texnologiyasi, ya'ni ishlarning bajarilish ketma-ketlik tartibi ishlab chiqilar ekan, bu texnologiya maqsadga muvofiq, kam chiqimli va samarali bo'lishi talab etiladi. SHu bilan bir vaqtda ishlab chiqilgan va amaldagi texnologik jarayon quyidagi talablarga javob berishi lozim: - sodda va qulay bo'lishi; - hammabopligi; - ishlarni yakunlashga imkon berishi; - xavfsizligi; - mexanizatsiya, avtomatlashtirish va kompyuterlashtirish vositalarini keng qo'llashga imkon berishi. Hammabop texnologiya deyilganda uning ko'p marotaba boshqa servis korxonalarida ham qo'llash imkoniyati mavjudligi tushuniladi, universalligi deyilganda turli modeldagi, rusumdagi avtomobillarga xizmat ko'rsatishda ham shu texnologiyani qo'llash mumkinligi tushuniladi [7-10]. Texnologiyaning yakunlanganligi esa avtomobil har bir ishlab chiqarish bo'limlaridan o'tgan paytda shu bo'limda mo'ljallangan barcha ishlarning to'la bajarilishi zarurligini bildiradi. Avtoservis korxonalarida (ASK)ning ishlab chiqarishini tashkil etish texnologiyasi yagona o'zaro bog'lanish mezonida avtomobilni yuvish-yig'ishtirish - qabul qilish uchun ko'rib chiqish va zarur bo'lgan hollarda avtomobilni diagnostika postidan o'tkazib bajariladigan ishlar hajmini oldindan taxminiy aniqlash va ularni bajarish shartlarini mijoz bilan kelishishdan boshlanadi. Shuni aytish zarurki, qaysi va qanday ishlarni bajarilishni tanlash va buyurish mijozning huquqidir. Bunda, albatta qabul qiluvchi mutaxassis - servis xodimi unga malakali maslahatlar beradi. Avtomobillarni qabul qilib olish maxsus hujjat «Avtoservis korxonalarida avtomobillarni xizmatga qabul qilish va egasiga topshirish qoidalari» asosida amalga oshiriladi.

Odatda, qabul qilish va texnik-nazorat, egasiga topshirish postlari birlashtirilib, avtomobil bir joyda, yakka mutaxassis tomonidan qabul qilinadi hamda egasiga topshiriladi. Keltirilgan texnologik chizma umumiy bo'lib, TXK va ta'mirlash ishlari hajmi mijozning talabi va xohishiga qarab, o'zgarishi, ko'p variantli (8...10) bo'lishi mumkin. Masalan TXKni to'la hajmda bajarish va ta'mirlash, TXKni ayrim ishlari bilan ta'mirlash ishlarini bajarish va h.k. SHuni ta'kidlash kerakki, hamma hollarda avtomobilni yuvish-tozalash, qabul qilib o'zdan kechirish ishlari bajariladi, xavfsizlikni ta'minlovchi mexanizmlar va tizimlar diagnostikadan o'tkaziladi, zarurat bo'lsa, chuqur diagnostika qilib, so'ng ishchi postlariga yoki kutish joylariga jo'natiladi [10-12].

Xulosa. Odatda ASKlarda qabul qilish va egasiga topshirish postlari birlashtirilib, bir joyda tashkil etiladi va qabul qilib olgan mutaxassis xodimning aynan o'zi avtomobilni yana egasiga topshiradi. Avtoservis korxonalarida ishlab chiqarish texnologiyasining muhim tarkibiy qismi bu jarayonlarni mexanizatsiyalashtirish,

avtomatlashtirish va kompyuterlashtirishdir. Bu vositalar qo'llanilganda mehnat unumi bir necha barobar oshadi, sifati esa yaxshilanadi. Xulosa qilib aytganda zamonaviy avtomobillar uchun servis xizmat turlarini ham joriy etish maqsadga muvofiq bo'ladi albatta. Bunda ko'chalarimizda ko'payib borayotgan elektromobillar uchun ham servis xizmat ko'rsatish ishlarini amalga oshirishni yo'lga qo'yish shart bo'lib qoladi. Chunki yaqin kelajakda ekologik toza zararsiz elektromobillarga bo'lgan talab oshib boradi va bu turdagi yangi avlod avtomashinalariga ham servis xizmat ko'rsatish talab qilinadi shunday holatdagi muammoni oldini olish maqsadida malakali kadrlarni tayyorlash va ularni shu sohaga o'qitish va amaliyotga keng joriy etish kerak bo'ladi..

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Soliyev A., Shukurjon B. ZAMONAVIY TRANSPORT LOGISTIKA MARKAZ FAOLIYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 575-580.
2. Xalilbek o'g'li X. E. ICHKI YONUV DVIGATEL DETALLARINI QURUM BOSISHINI TEKSHIRISH //World scientific research journal. – 2023. – Т. 18. – №. 1. – С. 110-115..
3. Sherali T. ZANJIRLI UZATMALAR //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 2. – №. 14. – С. 117-131.
4. Икромов, Н. А. (2021). Исследования физико-механических свойств радиационно модифицированных эпоксидных композиций и покрытий на их основе. *Universum: технические науки: электрон. научн. журн*, 12, 93.
5. Anvarjonovich T. S. AVTOTRANSPORT KORXONALARIDA MAVJUD YORDAMCHI USTAXONALAR FAOLIYATINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH //World scientific research journal. – 2023. – Т. 18. – №. 1. – С. 136-141
6. Темиров Ш. А. Проблемы и коммерциализация инноваций в России на современном этапе развития //Матрица научного познания. – 2019. – №. 6. – С. 184-192.
7. Kholmirzaev, J., Kuchkorov, I., & Kakhkharov, A. (2022). Problems of carrying out auto technical research with the participation of two-wheeled mechanical vehicles. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(5), 204-207.
8. Kholmirzaev, J., Kuchkorov, I., & Kakhkharov, A. (2022). Determining the need for spare parts for special vehicles operating at airports. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(5), 208-211.
9. Kholmirzaev, J., Kuchkorov, I., & Kakhkharov, A. (2022). Complete assessment of the quality of the delivery of spare parts for the technical service of the vehicle fleet. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(5), 212-215.
10. Karimovna M. D. et al. AGLOMERATSIYALAR SHAKLLANISHI //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10. – №. 1. – С. 173-178.
11. Kholmatov U. S. et al. Characteristics of optoelectronic discrete displacement converters with hollow and fiber light guides //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 471. – С. 06015.
12. Melikuziev A. et al. IMPROVING THE PERFORMANCE OF THE FUEL INJECTION SYSTEM //Development and innovations in science. – 2022. – Т. 1. – №. 14. – С. 10-14.